

Integriteitsbeleid Voorne aan Zee

1 Inleiding

De Ambtenarenwet 2017 schrijft voor dat overheidsorganisaties een integriteitsbeleid ontwikkelen, vaststellen en zich jaarlijks over de uitvoering daarvan verantwoorden. Met dit integriteitsbeleidsplan voldoet gemeente Voorne aan Zee aan deze verplichting. Het beschrijft de visie, ambitie, doelstellingen, instrumenten, rollen en activiteiten op het gebied van integriteit.

Dit integriteitsbeleidsplan is specifiek toegespitst op gemeente Voorne aan Zee en geldt voor alle medewerkers, inhuurkrachten en stagiair(e)s.

2 Definitie en doelstelling

2.1 Wat is integriteit?

Het begrip integriteit roept bij verschillende mensen verschillende beelden op als eerlijkheid, betrouwbaarheid, onbedorvenheid en onkreukbaarheid. Bovendien kunnen opvattingen over wat wel of niet integer is door ontwikkelingen in de tijd veranderen.

Wat vaststaat is de basis van het woord. Integriteit komt van het Latijnse woord 'integritas'. Vertalingen hiervan zijn: onbedorven, niet corrupt, onaangetast of onkreukbaar. Van Dale definieert integriteit als: onkreukbaarheid en onschendbaarheid van een staat of een persoon.

Een positievere duiding van het begrip integriteit is: zorgvuldig, uitlegbaar en standvastig handelen.

- Zorgvuldig betekent dat medewerkers steeds opnieuw kritisch en systematisch reflecteren op hun verantwoordelijkheden en zich voortdurend vragen stellen over hun doen en laten. In de huidige tijd kan ook gesproken worden over handelen overeenkomstig de geldende morele waarden en normen.
- Uitlegbaar betekent dat medewerkers kunnen aangeven hoe hun handelen past bij hun verantwoordelijkheden en kerntaken, maar ook bij de basiswaarden, regels en richtlijnen van hun organisatie.

Standvastig betekent dat medewerkers hun rug recht houden bij weerstanden en verleidingen.

De Ambtenarenwet verwoordt integriteit als 'goed ambtelijk handelen'. Handelingen en gedrag zijn dan in lijn met de (maatschappelijke) waarden en normen van de organisatie en met de wet- en regelgeving. Integriteit is daarmee een belangrijk onderdeel van de professionele verantwoordelijkheid van alle medewerkers.

In de praktijk is de toepassing van waarden en normen situatieafhankelijk. Wat in de ene situatie of omgeving als integer wordt gezien, is in een andere context onacceptabel. Dit maakt dat er 'grijze gebieden' zijn in wat toelaatbaar is. Niet iedereen heeft een helder beeld over de grenzen van toelaatbaar handelen. Duidelijk beleid, een richtinggevende code, trainingen en discussie op de werkvloer over zulke situaties levert inzicht op en kan individuele medewerkers ondersteunen in hun keuzes.

Integriteit is meer dan het vastleggen van een aantal gedragsregels in een gedragscode en moet in samenhang gezien worden met cultuur, mentaliteit en bewustwording.

2.2 Doelstelling integriteitsbeleid

Doel van het integriteitsbeleid is het scheppen en vastleggen van de duidelijke en richtinggevende kaders voor integer handelen en het creëren van een integere cultuur binnen gemeente Voorne aan Zee. Concreet betekent dit:

- a. integriteitbewustzijn en (moreel) verantwoord handelen van medewerkers bevorderen en medewerkers beschermen tegen misstappen door onnodige risico's en verleidingen weg te nemen
- b. het vertrouwen van medewerkers in elkaar versterken
- c. het vertrouwen van de klanten (inwoners, bedrijven) in gemeente Voorne aan Zee versterken
- d. integriteit binnen gemeente Voorne aan Zee borgen
- e. zorgen voor een balans tussen zelfstandig oordelen en handelen van medewerkers en het voorkomen en aanpakken van integriteitschendingen

Integriteitsbeleid is vooral gericht op richting geven aan het gedrag van alle medewerkers. Het beleid bestaat uit een mix van instrumenten met als doel: het opstellen van regels voor toelaatbaar en ontoelaatbaar gedrag en het bevorderen van het integriteitbesef van medewerkers.

3 Waarden en normen

Integriteit is een belangrijk onderdeel van het professioneel functioneren van medewerkers. Dat houdt onder meer in dat handelingen en gedrag in lijn moeten zijn met normen en waarden van een organisatie.

3.1 basiswaarden van de organisatie

De gemeente Voorne aan Zee kiest voor de volgende basiswaarden als het gaat om integriteit:

openheid
eerlijkheid
betrouwbaarheid
zorgvuldigheid
onafhankelijkheid
objectiviteit
onpartijdigheid
professionaliteit

Basiswaarden zijn geen doel op zich. Het gaat erom de basiswaarden te vertalen naar de werksituatie. Denk bijvoorbeeld aan dienstverlening die in overeenstemming is met deze basiswaarden.

3.2 Integriteitsinstrumenten

Integriteitsbeleid omvat meerdere elementen. Naast gedragsregels zijn dit diverse activiteiten en maatregelen zoals het bevorderen van bewustwording van integriteitrisico's, het vaststellen van kwetsbare plekken binnen de organisatie en het omgaan met integriteitschendingen. De elementen die een noodzakelijk onderdeel vormen van een volwaardig integriteitsbeleid worden hieronder benoemd en afzonderlijk uitgewerkt.

1. Integriteitsbeleidsplan (aandacht voor integriteit)
2. Gedragscode
3. Integriteit bij werving en selectie
4. Kwetsbare functies, handelingen en processen
5. Afleggen eed of belofte
6. Nevenwerkzaamheden
7. Melding financiële belangen
8. Maatregelen gericht op informatiebescherming
9. Geschenken, giften en diensten
10. Inkoop- en aanbestedingsprocedure
11. Vertrouwenspersonen
12. Klachtenregeling ongewenst gedrag
13. Procedurereglement melden vermoeden misstand en inbreuk op Unierecht

1. Integriteitsbeleid (aandacht voor integriteit)

Gemeente Voorne aan Zee heeft het integriteitsbeleidsplan en andere aan integriteit gerelateerde documenten vastgesteld. Deze zijn via Intranet beschikbaar voor alle medewerkers. Met het integriteitsbeleid wordt samenhang gebracht in bestaande documenten en instrumenten. Het doel is om aandacht voor integriteit in de organisatie in te bedden en te borgen. Dit kan op verschillende manieren. Het beleid benoemt diverse instrumenten en activiteiten die hieraan bijdragen.

2. Gedragscode

Gemeente Voorne aan Zee heeft een gedragscode integriteit. De gedragscode is onderdeel van het integriteitsbeleid. Het doel van de gedragscode is medewerkers houvast te bieden bij het hanteren van de normen en waarden van gemeente Voorne aan Zee, onder andere door vast te stellen wat wordt verstaan onder 'goed ambtelijk handelen'. De gedragscode maakt duidelijk wat de waarden en normen zijn die de gemeente Voorne aan Zee van belang acht en wat wel en niet toelaatbaar is voor medewerkers. De gedragscode is daarmee ook een instrument om medewerkers aan te spreken op hun handelen en gedrag, maar ook die van derden van buiten de organisatie.

De gedragscode geldt voor alle medewerkers in dienst van gemeente Voorne aan Zee maar ook voor andere groepen, zoals inhuurkrachten en stagiair(e)s. Voor de bestuurders van gemeente Voorne aan Zee geldt een aparte gedragscode.

3. Integriteit bij werving en selectie

In de werving en selectie besteedt gemeente Voorne aan Zee aandacht aan integriteit, bijvoorbeeld via het controleren van originele diploma's en getuigschriften en het nagaan van referenties. Voor indiensttreding wordt aan kandidaten de verklaring omtrent gedrag (VOG) opgevraagd. Het integriteitsbeleid wordt verder tijdens het arbeidsvoorwaardengesprek toegelicht aan nieuwe medewerkers. Ook wordt aangegeven dat zij - als onderdeel hiervan - de eed of belofte moeten afleggen. Daarnaast zijn medewerkers ook verplicht om melding te doen van financiële belangen en nevenfuncties.

Bij andere groepen werkenden, zoals inhuurkrachten, gebeurt dit bij aanvang van de werkzaamheden. Zij moeten tevens een integriteitsverklaring ondertekenen.

Nieuwe medewerkers ontvangen informatie over:

- de gedragscode integriteit
- de meldingsprocedure bij klachten over ongewenst gedrag
- het procedurereglement melden vermoeden misstand en inbreuk op Unierecht
- de rol van de vertrouwenspersonen

Tijdens de introductiefase wordt nadere informatie gegeven over de rol van Chief Information Security Officer (CISO) en Functionaris gegevensbescherming (FG). Er is aandacht voor het waarborgen van informatiebeveiliging en privacy en de rol die medewerkers daarbij vervullen.

4. Kwetsbare functies, handelingen en processen

Elke organisatie kent werkprocessen, handelingen en functies die kwetsbaar zijn voor verleidingen en risico's. Deze verleidingen en risico's hangen vaak samen met beschikking over gevoelige informatie of geld en met frequente omgang met zakelijke relaties. Hierdoor ontstaan risico's op integriteitschendingen. Binnen gemeente Voorne aan Zee worden medewerkers hierop geattendeerd en is hier aandacht voor.

5. Afleggen van de eed of belofte

Op basis van de Ambtenarenwet moeten alle nieuwe medewerkers de eed of belofte afleggen. Werkenden die niet in dienst zijn, zoals inhuurkrachten en stagiair(e)s, ondertekenen een integriteitsverklaring. Daarin staat dat zij de integriteitsregels zullen naleven.

6. Nevenwerkzaamheden

Medewerkers zijn verplicht om nevenwerkzaamheden die raakvlakken hebben met de functievervulling te melden. Degene die daartoe bevoegd is, verleent al dan niet toestemming voor de vervulling van de nevenwerkzaamheden. Verder is voor bepaalde functies verplicht gesteld dat de nevenwerkzaamheden openbaar worden gemaakt. Deze verplichtingen zijn uitgewerkt in de gedragscode.

7. Melding financiële belangen

De basis voor melding van financiële belangen is neergelegd in de Ambtenarenwet. Het gevaar van (de schijn van) belangenverstremgeling speelt als een ambtenaar financiële belangen heeft die een onafhankelijke besluitvorming in de weg kunnen staan. Het gaat dan om belangen in ondernemingen die een relatie met gemeente Voorne aan Zee hebben of kunnen krijgen. Hoe medewerkers van gemeente Voorne aan Zee omgaan met financiële belangen is vastgelegd in een regeling.

8. Maatregelen gericht op informatiebescherming

In gemeente Voorne aan Zee zijn voorschriften vastgesteld voor het kennismaken van of omgaan met vertrouwelijke informatie. Verder zijn er maatregelen genomen die beogen te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke informatie kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Zo zijn in de gedragscode voorschriften opgenomen die betrekking hebben op de informatiebescherming en het omgaan met vertrouwelijke informatie.

9. Geschenken, giften en diensten

In de gedragscode integriteit gemeente Voorne aan Zee zijn voorschriften opgenomen over hoe medewerkers omgaan met relatiegeschenken, giften, diensten en honoraria.

10. Inkoop- en aanbestedingsprocedure

Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van gemeente Voorne aan Zee is onder andere vastgelegd in het Inkoopprotocol Gemeente Voorne aan Zee 2023 en het Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2023 Gemeente Voorne aan Zee.

11. Vertrouwenspersonen

Gemeente Voorne aan Zee heeft meerdere vertrouwenspersonen waar medewerkers terecht kunnen voor een luisterend oor en die kunnen ondersteunen in situaties met betrekking tot ongewenst gedrag en (vermoedens van) misstanden en inbreuken op het Unierecht.

12. Klachtenprocedure ongewenst gedrag

Gemeente Voorne aan Zee stelt een klachtenregeling op voor de behandeling van meldingen over ongewenst gedrag. Ongewenst gedrag kan onder meer betrekking hebben op seksuele intimidatie, agressie, geweld, intimidatie en discriminatie.

13. Meldingsprocedure bij het (vermoeden van) een misstand of een inbreuk op het Unierecht

Gemeente Voorne aan Zee beschikt over een procedurereglement melding vermoeden misstand en inbreuk op het Unierecht. Hierin is de procedure opgenomen die medewerkers en organisatie dienen te volgen bij het melden van een vermoeden daarvan.

3.3. Wettelijk kader

De meeste gedragsregels die van belang zijn voor de integriteit van een medewerker zijn vastgelegd in de Ambtenarenwet 2017. Verder staat in de Ambtenarenwet dat gemeenten verplicht zijn een eigen integriteitsbeleid te voeren en hierover verantwoording af te leggen. Ook moeten gemeenten beschikken over een gedragscode voor goed ambtelijk handelen en moet de eed of belofte worden afgenomen bij alle ambtenaren die in dienst treden bij de gemeente.

Daarnaast geldt de volgende wet- en regelgeving op het gebied van (ambtelijke) integriteit.

Wetboek van Strafrecht

verduistering (artikel 359)

vervalsing (artikel 360)

verduistering, beschadiging, vernieling van akten, bewijsmateriaal, bescheiden e.d. (artikel 361)

fraude en corruptie (artikel 362 en 363)

geheimsschending (artikel 272)

Wetboek van Strafvordering

In het Wetboek van Strafvordering is in artikel 162 de verplichting voor de ambtenaar neergelegd om direct aangifte te doen van misdrijven.

4 Rollen en verantwoordelijkheden

De rollen en daarbij horende verantwoordelijkheden met betrekking tot integriteit binnen gemeente Voorne aan Zee zijn:

Het college

Het college is verantwoordelijk voor het (laten):

vaststellen van integriteitsbeleid -instrumenten en -regelingen

uitdragen van het integriteitsbeleid, organisatiebreed

aan de orde stellen van integriteit in de P&O-gesprekscyclus

beperken van de kwetsbaarheid van werkprocessen binnen de organisatie en ervoor zorgen dat medewerkers zo min mogelijk worden blootgesteld aan integriteitsrisico's

treffen van maatregelen bij schendingen van het integriteitsbeleid (bijv. het toepassen van een disciplinaire maatregel of door de schending aan te merken als wanprestatie/onrechtmatige daad jegens gemeente Voorne aan Zee

periodiek rapporteren over het gevoerde integriteitsbeleid aan ondernemingsraad en bestuur

Leidinggevende

De afdelingsmanager is, eventueel in samenwerking met teammanagers, binnen de eigen afdeling verantwoordelijk voor het:

uitdragen van het integriteitsbeleid, onder andere door eigen voorbeeldgedrag

aan de orde stellen van integriteit in de P&O-gesprekscyclus

periodiek agenderen van integriteit voor een overleg op afdeling- of teamniveau, zodat medewerkers vragen en dilemma's kunnen bespreken

zorgdragen voor naleving van het integriteitsbeleid door medewerkers (o.a. het aanspreken van medewerkers op ongewenst gedrag en het maken van afspraken hierover voor de toekomst)

fungeren als eerste aanspreekpunt voor medewerkers bij integriteitskwesties

melden van (een vermoeden van) een integriteitschending bij de directie en - in overleg met directie en P&O - indien nodig uitvoeren van maatregelen

het in kaart brengen van de risico's t.a.v. integriteit in de uitvoering van werkzaamheden

Medewerker

De medewerker is verantwoordelijk voor het:

kennen en naleven van regels en voorschriften rond integriteit zoals beschreven in de Ambtenarenwet signaleren en ondernemen van actie bij integriteitskwesties, zoals het aanspreken van een collega op zijn/haar gedrag of het aan de orde stellen van dilemma's in een werkoverleg melden van (een vermoeden van) schending van het integriteitsbeleid bij zijn/haar leidinggevende en anders de naast hogere leidinggevende en/of de interne vertrouwenspersoon naleven van de gedragscode van gemeente Voorne aan Zee

Vertrouwenspersoon

Medewerkers die met ongewenst gedrag worden geconfronteerd kunnen hiermee terecht bij de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon biedt een luisterend oor en kan advies geven. Medewerkers die advies willen vragen of een melding willen doen inzake (een schending van) integriteit of vermoeden van een misstand of inbreuk op het Unierecht kunnen ook terecht bij de vertrouwenspersoon.

Personeel en Organisatie (P&O)

P&O is in afstemming met de integriteitscoördinator verantwoordelijk voor:

- opstellen, actualiseren, periodiek evalueren en indien nodig aanpassen van integriteitsbeleid, -instrumenten en -regelingen en bekendmaking en advies hierover
- ondersteunen en adviseren van directie en leidinggevendenden bij het toepassen en borgen van het integriteitsbeleid
- organiseren van activiteiten/trainingen op het gebied van integriteit, waaronder trainingen in het kader van informatiebeveiligingsbewustzijn
- werven, selecteren, opleiden en benoemen van interne vertrouwenspersonen
- verzorgen van registraties en periodieke rapportages over integriteit
- verzorgen van de communicatie over integriteit

Ondernemingsraad (OR)

De OR kan integriteitsbeleid zelf op de agenda zetten. En hoewel de OR officieel geen advies- of instemmingsrecht heeft op het gebied van integriteit als geheel, heeft het bij het vaststellen van nieuwe regelingen op bepaalde onderdelen van het integriteitsbeleid wel instemmingsrecht.

5 Invoering, borging en handhaving

Na vaststelling en implementatie van het integriteitsbeleid, inclusief de gedragscode en regelingen, is invoering, borging en handhaving van beleid aan de orde.

5.1 Invoering en borging

Het integriteitsbeleid speelt een belangrijke rol bij het bevorderen en borgen van integriteit binnen gemeente Voorne aan Zee. Het geeft duidelijkheid over de uitgangspunten van integriteit, over de kaders en regels en over de samenhang tussen instrumenten. Na vaststelling moet het beleid dan ook uitgedragen worden.

Om te zorgen dat het bevorderen van integriteit niet stopt na vaststelling van het beleid, moet het onderwerp regelmatig terugkeren in gesprekken en overleggen. Het gaat erom dat medewerkers zich bewust blijven van integriteit. Hierin hebben alle betrokkenen hun eigen verantwoordelijkheid.

Het management kan integriteit agenderen voor overleggen op afdelings- of teamniveau.

Om ook op lange termijn aandacht te houden voor integriteit en om de bewustwording en het bewustzijn rond dit onderwerp in te bedden in de organisatie, is het goed het onderwerp doorlopend onder de aandacht te brengen van de medewerkers. Dit kan bijvoorbeeld via het organiseren van activiteiten als workshops, themabijeenkomsten en trainingen.

5.2 Handhaving

De regels met betrekking tot integriteit zoals vastgelegd in de Ambtenarenwet 2017 moeten worden nageleefd door alle medewerkers van gemeente Voorne aan Zee. Als een medewerker zich niet aan deze regels houdt of anderszins niet integer werkt, dan kunnen disciplinaire maatregelen worden genomen. Deze maatregelen kunnen variëren van een waarschuwing tot ontslag.

Ook met gedragingen in privétijd kunnen medewerkers de regels overtreden. Het moet dan gaan om gedrag waardoor het aanzien van de gemeente wordt geschaad of waardoor de integriteit van de medewerker, voor zover deze in verband staat met de functie vervulling, in het geding is. Ook dit kan een disciplinaire straf tot gevolg hebben. De gekozen maatregel is vanzelfsprekend afhankelijk van de ernst en omvang van de overtreding.

Als er sprake is van een ernstige misstand of inbreuk op het Unierecht, of een integriteitschending, dan is soms strafrechtelijk optreden nodig om de integriteit van het openbaar bestuur en de ambtenaren te beschermen. Of strafrechtelijk optreden nodig is, bepaalt de officier van justitie, al dan niet op voordracht van de Rijksrecherche, politie of een bijzondere opsporingsdienst. Aangifte is een belangrijk middel om dit te weten te komen.

6 Monitoren en evalueren

6.1 Monitoren

Op organisatieniveau wordt door gemeente Voorne aan Zee jaarlijks een jaarverslag over het gevoerde integriteitsbeleid opgesteld en openbaar gemaakt.

6.2 Evalueren

Gemeente Voorne aan Zee evalueert en actualiseert zo nodig het integriteitsbeleid en de gedragscode elk jaar conform de Ambtenarenwet 2017.